

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

LJUBLJANA

11 V. 1991

ŠTEVILKA

2

LETÖ

20

KAKTUSI IN DRUGE SOČNICE

(Published by Cactus - friends Society of Slovenia)

MAJ-JUNIJ 1991

VSEBINA (CONTENTS):

1. Izlet v neznano	2
2. Mednarodna cvetlična razstava v Novi Gorici	2
3. Ponovno članarina	2
4. Aztekium ritteri - kaktus za izkušene - Franci Pretnar ..	3
5. Klimografi v deželi kaktej	4
6. Če je seme zanič	4
7. Pelecyphora Aselliformis	6
8. Društvena knjižnica	8
9. Južnoameriška glasba na kasetah	9
10. ALPSKI KOTIČEK Zimzeleni kreč - Saxigrafa Aizoides - Marija Prelec ..	10
	11

O B V E S T I L A D R U Š T V A

Sestanski društva bodo

10. maj 1991 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve (izlet v neznano)
2. Predavanje in diapositivi - g. Pretnar
3. Razno (kaktusi, semena)

14. junij 1991 ob 17. uri

1. Aktualne zadeve (končni dogovor za izlet)
2. Predavanje in diapositivi - g. Rovšek
3. Razno

Naslovna stran - cover picture

Foto: Jože Bedenk

Risbe: Marija Prelec

DOPISE POŠLJITE NA NASLOV, KI JE NA OVTIKU BILTENA!

Izlet v neznano

To bo prijetno presenečenje za vse, ki se bodo tega izleta udeležili. Izlet je v kraje, kjer velika večina še ni bila in cena izleta 950,00 din bo vključevala tudi še kup dodatnih uslug in kosilo v znanem kraju po dobri hrani in kapljici. Eksotično rastlinje bo "zagotovljeno". V primeru premajhnega števila prijav se nam bodo priklučili še gorenjski hortikulturci.

DPKS

Mednarodna cvetlična razstava v Novi Gorici

(Od 1.V. do 4.V.1991)

Bila je organizirana prvič in dosegla velik odziv. Ču-tila se je močna prisotnost predvsem italijanskih razstavljalcev pa tudi iz Avstrije, Holandije, Danske in seveda domači proizvajalci, ki so se za to prvo razstavo temeljito potrudili. Razstavo je spremljalo deževno vreme. Več kot tri dni je divjal skoraj pravi vihar s padavinami in nizkimi temperaturami, ki jih je spremljala še močna burja. Kljub temu je bilo kar precej obiskovalcev, ki jih takšno vreme ni pretirano motilo.

Največ je bilo uvoženega a kvalitetnega cvetja. Cene niso bile pretirane in ljudje so bili z razstavo nasploh zadovoljni.

Peter Jerin

Ponovno članarina

Še vedno je nekaj "naših" stalnih članov, ki članarine še niso plačali. Žal bi nam bilo, da bi jih izgubili. Spomnimo naj vas, da je članarina 15.- DEM, to je sedaj 195,00 din. Ker delujemo na robu rentabilnosti, vas prosimo, da članarino poravnate. Banka dela napake in tako ne vemo, kdo je plačal članarino 24. in 27. decembra 1990, ker ni naslova. Prosimo prizadete, da se nam javijo. To velja tudi za vse, ki so članarino plačali, pa niso dobili biltena.

Hvala za razumevanje.

DPKS

AZTEKIUM RITTERI

- kaktus za izkušene

Tale naslov me je pred leti zbodel v oči v reviji Moj mali svet (avtorica članka je bila Pavla Matuš). Več let sem tudi sam želel imeti Aztekium ritteri v svoji zbirki. Kupiti ga nisem mogel nikjer. Odločil sem se za setev. Seme sem kupil pri g. Kohresu.

Foto: F. Pretnar

Kasneje so v gosti volni nastali majhni rožnati plodovi. Plodovi so se posušili in drobno seme črne barve je dokazalo, da se lahko v dveh letih in pol pride do novega semena. Aztekiumi se razraščajo, veselo rastejo, cvetijo in Od vseh pisarij v domaći in tuji literaturi ostane le črnilo na papirju. Praksa je pokazala, da gre za čisto navadno "solato". S tem ne mislim podcenjevati kateregakoli kaktusa, hočem samo povedati, da tudi Aztekium lahko zacveti v dveh ali treh letih po setvi. Je mar po vsem napisanem Aztekium ritteri res kaktus le za izkušene?

Prvi dve leti ni vzkalilo niti eno od stotih semen. Tretje leto pa jih je vzkalilo kar precej. Gledal sem svetlozelene pikice in čakal, kdaj bodo večje. Vendar so se manjšale in postajale rjave barve. Iz te moke ne bo kruha, sem si dejal. Poizkusil sem sejance cepiti na Echinopsis, vendar mi ni uspelo. Vse sejance sem zmečkal s prsti ali s pinceto. Sejanci so bili veliki le kak milimeter. Cepljenje se mi je posrečilo šele potem, ko sem sejanec prenesel na mizo z zemljo vred, ga prerezal z britvico in z zobotrebcem potisnil na podlago. Obtežil sem ga z lahkim vijakom. Prvi sejanec se je prijel, prav tako drugi in tretji. Po letu dni sem jih precepil na Eriocereus jussberti in Trichocereus pacasana. Dve leti po setvi je iz volnatega temena pognal prvi cvet rožnato bele barve. Kaktusi so bili veliki 15 do 20 mm. S čopičem sem veselo nadomeščal čebele.

DRUŠTVENA KNJIŽNICA

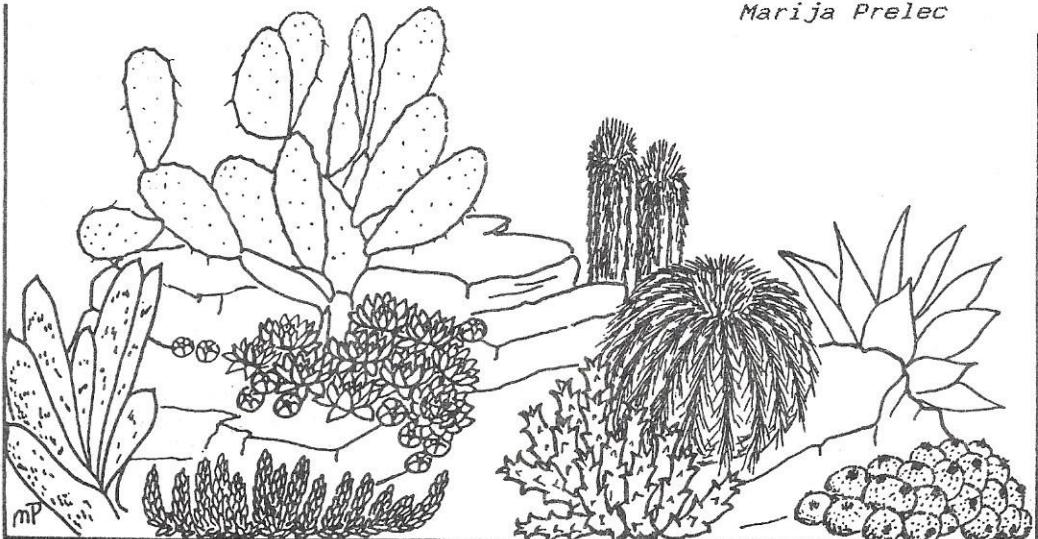
Knjige so naše nepogrešljive spremiščevalke na različne načine vse življenje. Ena njihovih nalog je, da nam pripomorejo do več znanja in informacij o vsem, kar nas zanima.

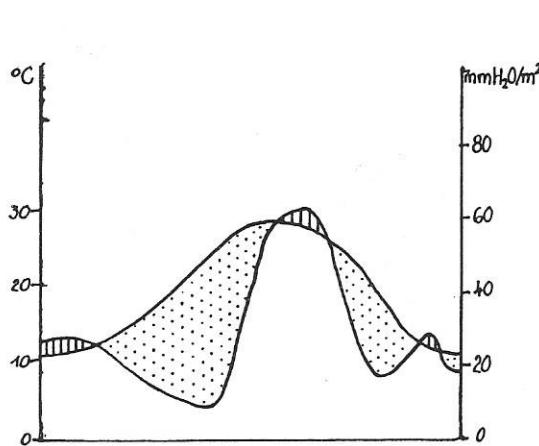
V našem društvu se zbiramo prijatelji kaktej, ki so prav gotovo področje, kjer podatkov o rastlinah in njihovi gojitvi ni nikoli preveč. Naša društvena knjižnica, čeprav bolj skromna, poskuša vsaj nekoliko zadostiti tej potrebi. Različni avtorji strokovnjaki nam v besedi in sliki pripovedujejo o domovini teh raslin, o njihovem odkrivanju, poimenovanju, botaničnih lastnostih, gojitvi in kultiviranju. Strokovne knjige resda niso vesele zgodbe, ki jih na hitro preberemo in odložimo. So zakladnica, iz katere jemljemo večkrat po malem. Ob tem pa naše potrebeljive majhne bodeže v lončkih vse bolj spoznavamo, razumevamo in jih imamo še rajši.

Res je, da je večina knjig v tujih jezikih. Toda nekaj angleških in nemških besed bomo že izbrskali iz spomina. Če jih tam ni, pa iz slovarja. Slike so pa razumljive vsem. Za lažje odločanje, katero knjigo bi vzeli v roke, bomo v prihodnjih številkah biltena občasno knjige naše knjižnice podrobnejše predstavili.

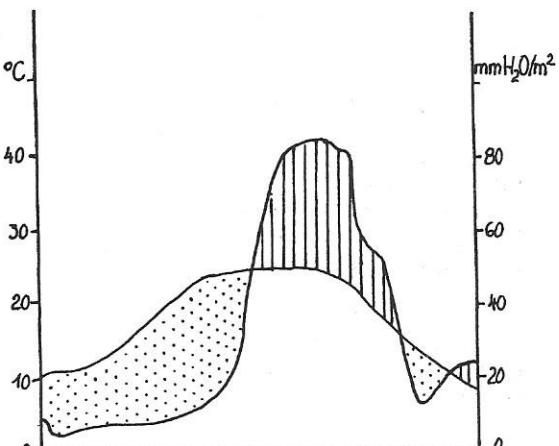
Seveda so knjige draga stvar, posebno vrednejše in tudi pogosto težko dosegljive. Samo po sebi se razume, da morajo biti na razpolago vsem članom društva za krajsi čas. Pravila knjižnic, ki knjige izposojajo, veljajo tudi za našo knjižnico. Zgodi se, da se knjiga potuhne v kakšno nabasano omaro in ob mnogih skrbeh, ki jih imamo, nanjo pozabimo. Takrat si je treba vzeti čas, knjigo najti in jo vrniti. In vsi bomo zadovoljni. Bodi dovolj! Še kaj več se bomo pomenili prihodnjič.

Marija Prelec

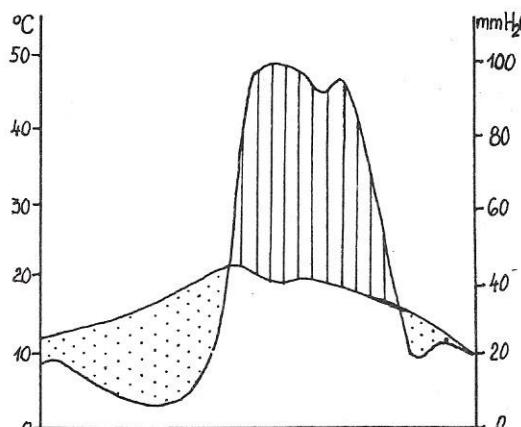
Tuscon (420 m) Arizona (1)

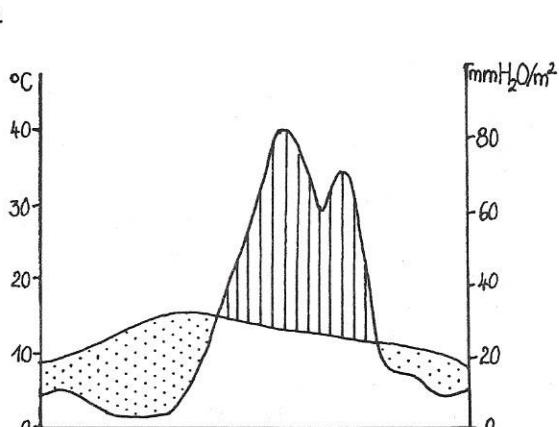
Chihuahua (1423 m) (2)

Ker povzročajo mutacije, ni presenetljivo ogromno število vrst kaknej na tem področju. Zdi se, da mnoge vrste pravkar nastajajo - pravi raj za "Darwina" in njegove somišljenike.

Večina vlage izvira iz kondenzacije vlage preko noči, kajti temperaturne razlike tekom dneva dosegajo tudi do 40° C.

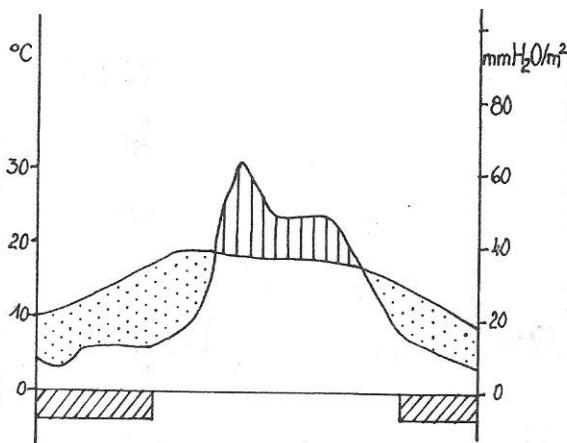

Durango (1889 m) (3)

Zaratecas (2618 m) (4)

Rodovi, ki so tu najštevilnejši, so: Cephalocereus, Pachycereus, Wilcoxia, Mammillaria, Echinocereus, Echinofossulocactus, Ferocactus, Echinocactus, Astrophytum, Thelocactus, Coryphantha, pa še male redkosti Obregonia, Strombocactus, Lophophora, Roseocactus, Ariocarpus, Turbinicarpus in Leuchtenbergia.

San Luis Potosi (1377 m) (5)

Jure Slatner

ČE JE SEME ZANIČ ...

(nadaljevanje)

III. del

Setev običajno pokrijem s 5 mm debelo prevleko drobnega kremenčevega peska, čeprav potem ne morem opazovati, kaj se dogaja s semenom. Zdi se mi, da se okužbe ne širijo tako hitro, plesnive in gnile sejance pa prav tako hitro opazim in jih izločim. Še tako drobni sejanci v nekaj tednih pokukajo na plan, pod peskom pa so zaščiteni pred svetlobo, ki sicer uničuje nastajajoče rastne hormone, potrebne za kaljenje in hitro rast kalčka.

Za zalivanje sejancev pozimi in ob pomanjkanju dežnice uporabljam neprekuhano mlačno vodovodno vodo, ki jo s pršilko razpršim čez setev. Kalcijeve soli, ki so raztopljlene v tej vodi, ne vplivajo na močno kisel substrat - za nasičenje enega lončka mešanice z 10 % šote potrebujemo cca 1 liter ljubljanske vode (15° DH), kar pomeni vsaj 30-kratno zalivanje. Tudi alge in mahovi ne zrastejo kmalu, glivic pa praktično v vodi ni (voda iz ljubljanskih pip je skoraj brez vsake klice). Poleti uporabljam dežnico, ki pa namesto kalcija vsebuje kup alg in svinjarije iz našega ozračja, pa vendar ne povzroča problemov zaradi okužbe. Pri pravilni vzgoji je pomembna le količina vode v substratu, ne pa njen izvor in kvaliteta. Seme kali takrat, ko se količina vode oz. vlage zmanjšuje. Že vzkaljene sejance ob ponovnem zalivanju pri nespremenjenih pogojih ponavadi začne jemati vrag. Torej je

treba večino vrst sejancev takoj po vzkalitvi pošteno zračiti, še najbolje pa je kar odstraniti ali vsaj za stalno dvigniti pokrovni material.

Posod s sestvijo ne pokrivam več s stekлом kot včasih, ampak uporabljam stiropor. Zrak v posodi je običajno toplejši kot v okolini in se na topoto zelo prevodnem steklu začne kondenzirati mrzla voda, ki kaplja na sejance. Izolativni stiropor (1 cm debele plošče) prepreči hitro ohlajanje kondenzirane vode in s tem nastanek okužbe zaradi prekinitev rasti sejancev, povzročene s hladnim tušem.

Starejše sejance včasih napade glivica *Helminthisporium*. Ta se nahaja v obliki spor v semenu in se kasneje razširi v velikih krogih preko prsti na sosednje rastline. Te se skrčijo in v nekaj dneh popolnoma otrdijo. Ponavadi je okuženih mnogo več rastlin, kot si najprej mislimo. Namakanje v fungicidne raztopine je jalovo, saj glivica mokre rastline še hitreje navkljub strupom uniči. Pomaga le, če sejance takoj poberemo iz prsti in jih vsaj nekaj tednov zasušujemo. *Helminthisporium* namreč napada le sejance, večje rastline pa kljub okužbi ob pravilni negi ne propadejo.

Še nekaj: sejanci se tudi pozimi obnašajo kot odrasle rastline in jo suhi bolje preživijo kot vlažni. Ne smete se bati, da bodo zaradi prehude dehidracije propadli! Včasih sem tudi jaz sejance pozimi občasno na toplejših mestih zalil, kot učijo knjige. Morda to velja v Afriki, meni pa se to ni obneslo. Zato menim, da je najbolje, da vsak seje kaktuse tako, kot mu dopuščajo možnosti in veliko izkušnje in naj se ne obremenjuje z ostarelimi dogmami. Če pa ste že pridelali svoje seme, pa bo setev enostavnejša kot sejanje paradižnika zgodaj spomladi.

Za uspešno vzgojo kaktusov iz semen moramo dosledno upoštevati okoliščine, v katerih rastejo v naravi. Najboljše uspehe dosežemo, če skušamo čim bolj oponašati naravo in semenu pri kalitvi omogočiti pogoje, v katerih kalijo v domovini. Dolgoletno prepričanje, da v evropskih rastlinjakih ni mogoče pripraviti podobne razmere kot v naravi, nas je pripeljalo do tega, da ne znamo več sejati brez pripomočkov (strupov in elektronike) in raznih "sodobnih" setvenih metod. V bistvu sploh ne znamo več pravilno razmišljati. Preizkusil sem že skoraj vse setvene metode (razni načini ogrevanja, osvetljevanja, fungicidi, rastni hormoni, setve na papir in agar), a se mi zdi vse to le plod eksperimentiranja in poskus "profesionalnega pristopa" k vrtnarstvu. Resda pa podatkov o naravnih klimah za vsako vrsto ali rod ni in zato pogosto vse posplošimo. Šele po nekaj letih sem prišel do zaključka, da moram vsako vrsto obravnavati posamično in spoštovati njene posebne zahteve - ne le glede vzgoje, ampak tudi glede setve. Torej lahko le vrste z zelo podobnimi zahtevami sejem v enakih pogojih.

Seme kaktusov se obnaša zelo raznoliko. Kalilna doba oz. dormanca se razlikuje od rodu do rodu, celo od vrste do vrste in znaša od 2 dni do mnogo let. Temperatura kaljenja niha od 15° do 30° C, seme kali pri različni količini vlage, pa tudi velikost semena in hitrost rasti kalčka moramo upoštevati, da ne pride do zapletov. Takoj, ko okolje za sejance postane neugodno, prenehajo z rastjo enako kot odrasle rastline, kadar naredimo kakšno goji-

tveno napako. Le tako zavrte, bolne rastline lahko napadejo glice, mi pa seveda krivično obtožimo plesnivo seme. Zato vsem tistim, ki nimajo na razpolago ogrevanih rastlinjakov ali kakšnih drugih prostorov s pravilno klimo, priporočam, da sejejo poleti - konec maja, junija in julija, da jih ne more presenetiti kakšna spomladanska ohladitev in nepričakovane sončne pripeke. Tudi z glicicami takrat ne bo več težav. Pri odkritih setvah temperatura lahko niha od 15° - 30° C, medtem ko pokrite setve zahtevajo mnogo pozornosti in bolj konstantno temperaturo okoli 25° C.

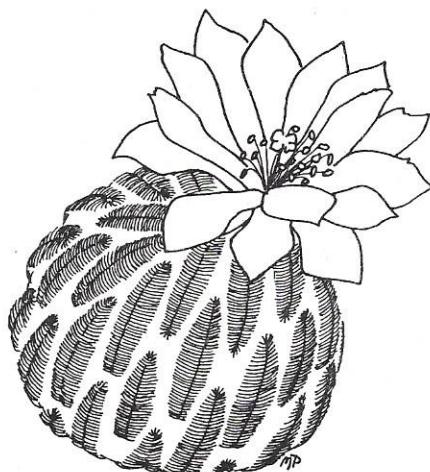
Zvonč Rovšek

PELECYPHORA ASELLIFORMIS

(Ehrenberg)

Ta nenavadna vrsta je namenjena samo poznavalcem in predstavlja resnično dragocenost v vsaki zbirkii. Odkril jo je Karl Ehrenberg leta 1839 in jo tudi opisal. Ime ji je dal po njeneh čudno oblikovanih bradavicah. V resnici so bradavice zelo stisnjene k telesu, areole pa so po dolgem raztegnjene z zelo kratkimi in stisnjjenimi bodicami. Telo ostane precej majhno, le izjemno zraste včasih nekaj več kot 5 cm v višini in približno prav toliko v širino. Njena domovina je San Luis Potosi v Mehiki, kjer raste posamično včasih pa tudi v večjih skupinah. *Pelecyphora* je monotipičen rod, ker je za sedaj odkrita le ena sama vrsta. Poleg nenavadne oblike bradavic in areol zaslužijo vso pozornost tudi njeni cvetovi, ki so veliki do 3 cm in imajo zvončasto lijkasto obliko.

Gojenje zahteva precej pozornosti, uspeh pa bomo dosegli samo v primeru, če jo imamo v rastlinjaku zelo blizu stekla, če je poleti zelo na toplem, pozimi pa v suhem in hladnem prostoru. Razmnožujemo jo samo s semenii, ki so dobro kaliva pri višji temperaturi.

Igor Erbežnik

Pelecyphora aselliformis

Botanični opis kaktusa prepuščam tistim, ki jih to bolj privlači kot mene. V zbirki imam štiri cepljene primerke, vendar dva in dva nista enaka. Vsak je drugače zvit in nagrbančen, eden simetričen in drugi manj.

Različni avtorji pišejo, da po štirih letih poženejo klični listi. Lanske sejance bi moral poiskati s povečevalnim steklom, če sploh še kateri živi. Jih bom pa poiskal čez tri leta. Njihovo cvetenje bom dokažal čez dvajset let, ali pa tudi ne ...

Franci Pretnar

KLIMOGRAMI V DEZELI KAKTEJ

Tuscan, Arizona, ZDA

Čeprav ležijo kraji na skoraj enaki zemljepisni širini kot Ljubljana, imajo dosti toplejše podnebje, pravzaprav bolj enakomerno. Vendar tudi zelo nizke temperature niso povsem nepoznane. Takrat pomrznejo mlajši izrastki, če niso dobro izsušeni ozioroma zavarovani z drugim rastlinjem ali peskom. Padavine so redke, vendar dovolj pogoste za rast trave in grmičevja. Tu rastejo številne vrste iz rodov Echinocereus, Coryphantha, Neobesseyea, Ferrocactus, Lophocereus, Wilcoxia, Echinocactus in seveda Carnegiea gigantea.

Mehika

Vse pestrosti podnebja ne morejo pokazati niti ti klimogrami. Skupna značilnost rastič je visoka nadomorska višina, kar omogoča večji vpliv UV žarkov. Ti so rastlinam nevarni, zato preživijo le najbolj zaščitene vrste.

JUZNOAMERIŠKA GLASBA NA KASETAH

Na željo mnogih članov našega društva posnemam nalsednje LP plošče na vaše kasete:

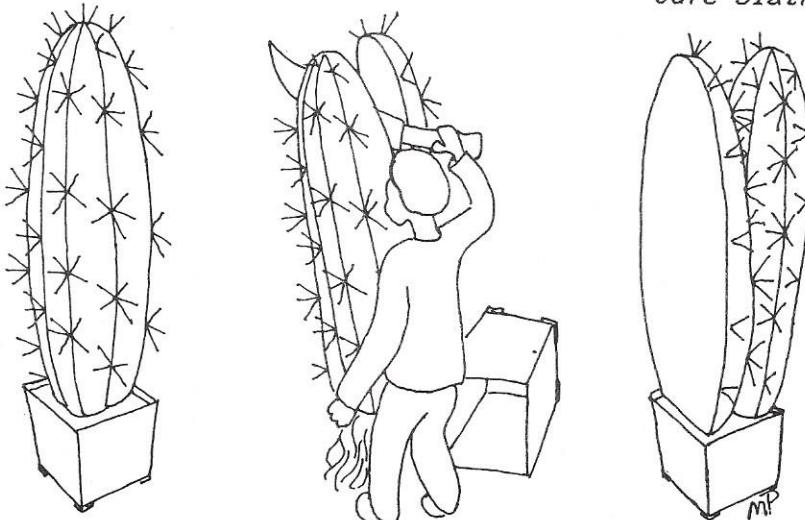
1. Los Incas: The Best Of
2. Ayllu: Folklore de Bolivia
3. Ayllu: Camilos del Ande
4. Los Kenecos: El Condor Pasa
5. Les Calchakis: Flutes Indiennes

Na ploščah je okoli 30 minut glasbe, razen št. 5, ki je dvojna in traja okoli 70 minut. Snemam z aparaturami Technics, kvaliteta je kar solidna, za člane društva seveda brezplačno.

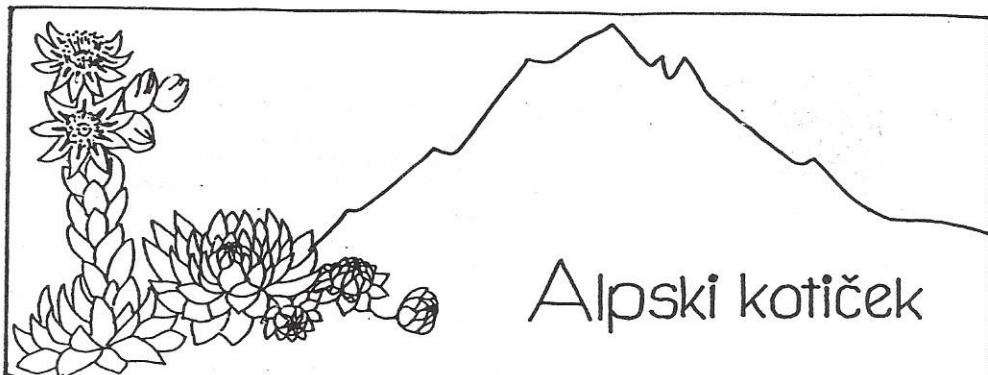
Prinesite torej na naslednji sestanek prazne kasete!

P.S. Iščem plošče ansambla Inti Illimani.

Jure Slatner

NE BODO ME VEČ BODLI, KAR SAMI SEBE NAJ !!!

Alpski kotiček

ZIMZELENI KREČ – SAXIGRAFA AIZOIDES

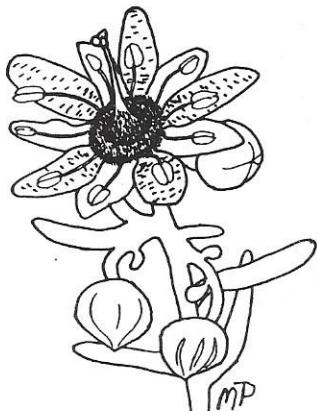
V obsežni skupini kamnokrečev, samoraslo rastočih v Sloveniji, imamo enega, ki ima v svojih listih sukulentni način pridobivanja energije. Njegovo botanično ime je *Saxigrafa aizoides* – slovensko zimzeleni kreč. Razširjen je na severni polobli v visokogorjih do arktičnih predelov.

Rastlina ima rahlo rušnato vzrast v višini 10 do 30 cm. Stebelca so polegla, proti vrhu kipeča. Spodaj so gosto, navzgor pa rahlo olistana. Listi so suličast oblike in debelo mesnati. Po robu so kratko resasti. Razvrščeni so spiralasto. Stebla imajo po več cvetov (3 - 12) v pakobulastih socvetjih. Cvet je rumen, oranžen ali tudi rijavo rdečkast s temnejšimi pikami. Venčni listi so razprostrti, malo večji od čašnih in po cvetenju hitro odpadejo. Rastlina cvete od julija do avgusta.

Zimzelen kreč posameži ali v skupinah porašča vlažen grušč, melišča, mokro skalovje, trate, povirja in bregove potokov od dolin do nadomorske višine 3100 m. Najdemo ga predvsem na apnenčastih in lapornih tleh, ki so bazična do nevtralna. Pri nas je naseljen v Julijskih, Karavankah, Kamniških Alpah in na Poreznu. Pogost je na travnatih vesinah zahodnih pobočij Polkjuge, kjer se z živo barvo svojih cvetov sonči v družbi homulic in rožnega korena, ki jih poznamo kot naše predstavnike sukulentov.

Saxifraga aizoides

Saxifraga aizoides - cvet

Listna sukulenca zimzelenega kreča je v virih, ki so mi bili na razpolago /Hay, Synge, Stregar: Enciklopedija okrasnih rastlin, Ljubljana 1974, str. 352) omenjena le mimogrede. Povsod, kjer je zimzeleni kreč opisan, pa je poudarjeno, da raste le na vlažnih tleh, takih, ki jih neprestano vlaži sveža voda. Ob tem se mi poraja vprašanje, čemu sukulanca rastlini, ki ne prenese nekaj suše? Morda pa si sukulenco razlagam vse preveč poenostavljen in enostransko. Pred to neznatno rastlinico se počutim kot učenček prvega razreda, ki še čez šolsko klop ne vidi. Morda je pred mano rastlina v eni od faz razvoja, ki je v milijonih let kdo ve kako vijugal skozi različne ogroženosti. Vse lastnosti, ki si jih je rastlina tekom časa pridobila, ji zdaj sploh niso potrebne. Nam radovednežem pa navihanka glave beli.

Marija Prelec

DA SI NE BO MAMICA VEDNO TRGALA NOGAVIC...!